

OPISU MODUŁU KSZTAŁCENIA (SYLABUS)

I. Informacje ogólne

1. Nazwa modułu kształcenia:

Metodologia i historia archeologii

Moduł złożony z 4 części:

- wykładu pt. **Współczesna refleksja metodologiczna i teoretyczna w archeologii;**
- konwersatorium pt. **Methods of interpretation in archaeology;**
- 2 konwersatoriów cząstkowych składających się na jeden przedmiot pt.

Interpretacja procesów oraz zjawisk pradziejowych i wczesnodziejowych w rejonach Europy - aplikacje.

2. Kod modułu kształcenia

05-WRM TA-11; 05-MIA; 05-IPZP-11_WR; 05-IPZP-11_MP

3. Rodzaj modułu kształcenia

Obowiązkowy

4. Kierunek studiów:

Archeologia

5. Poziom studiów

II stopień

6. Rok studiów

I rok

7. Semestr

zimowy

8. Rodzaje zajęć i liczba godzin

30 h wykładów, 30 h ćwiczeń, 30 h konwersatorium (jako lektorat specjalistyczny)

9. Liczba punktów ECTS:

9

10. Imię, nazwisko, tytuł/stopień naukowy, adres e-mail wykładowcy

(wykładowców) / prowadzących zajęcia: prof. dr hab. Danuta Minta-Tworzowska; danminta@amu.edu.pl, prof. dr hab. Arkadiusz Marciniak, arekmar@amu.edu.pl; prof. dr hab. Włodzimierz Rączkowski, wlodekra@amu.edu.pl; dr Michała Pawleta; mpawleta@amu.edu.pl;

11. Język wykładowy

polski (60 godzin wykładów i ćwiczeń,), angielski (30 godzin konwersatorium)

II. Informacje szczegółowe

1. Cel (cele) modułu kształcenia:

Przedmiot obejmuje syntezę zagadnień współczesnej teorii i metodologii archeologii. Podejmuje zagadnienia dotyczące archeologii jako nauki, jej szans i zagrożeń w XXI wieku. Ważnym zagadnieniem są społeczne role archeologii w podejmowaniu przez nią nowych zagadnień/tematów badawczych. Zagadnienia te i nowe problemy badawcze są omawiane w odniesieniu do: zmiany i ciągłości społecznej i kulturowej w ujęciu archeologii (w tym problematyka centrum/peryferium oraz koncepcja *world system*). Omawiany jest problem użyteczności pojęć takich jak wspólnota archeologiczna a wspólnota komunikatywna, a także modeli badawczych (np. model kognitywny) w archeologii. Uwaga jest skupiona na zagadnieniach szczegółowych, takich jak tożsamość i rola archeologii w jej ujmowaniu i konstruowaniu. Dotyczy to zagadnień etniczności, statusu społecznego, archeologii dzieciństwa itp. zagadnień omawianych pod kątem ich praktycznych zastosowań. Omówieniu i analizie podlega rola pamięci w przekazie kulturowym i jej rozumienia we współczesnej archeologii, a także *agency* i władzy.

Szczególony akcent kładzie się na praktyczne zastosowania i aplikacje proponowanych współcześnie „teorii” w interpretacji zjawisk i procesów pra- i wczesnodziejowych. Uwaga skupiona jest na systematycznym omówieniu podstawowych procedur interpretacji i wnioskowania w archeologii. Prezentowane są różne ujęcia źródeł archeologicznych i ich możliwości poznawcze. Przedstawione zostają zasady ustalania korpusu źródeł pod kątem problematyki badawczej istotnej dla archeologii. Budowane są podstawy źródłowe dla prac realizowanych przez studentów.

2. Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych (jeśli obowiązują)

Podstawowa wiedza z zakresu archeologii pradziejowej, średniowiecznej, lub orientalnej i antycznej.

3. Efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych dla modułu kształcenia i odniesienie do efektów kształcenia dla kierunku studiów

Symbol efektów kształcenia	Po zakończeniu modułu (przedmiotu) i potwierdzeniu osiągnięcia efektów kształcenia student:	Odniesienie do efektów kształcenia dla kierunku studiów
MHA_01	Posiada uporządkowaną wiedzę z zakresu zagadnień współczesnej teorii i metodologii archeologii	K_W01; K_W02; K_W05; K_W07; K_W11; K_U01; K_U06
MHA_02	Orientuje się w użyteczności określonych pojęć w archeologii (wspólnota komunikatywna itp.)	K_W02; K_W06; K_W11; K_U03; K_U05

MHA_03	Zna zagadnienia dotyczące archeologii jako nauki, w perspektywie jej szans i zagrożeń w XXI wieku	K_W03; K_W12; K_U03; K_U04; K_U06; K_U07; K_K04
MHA_04	Orientuje się w społecznych rolach archeologii i w podejmowaniu przez nią nowych zagadnień i tematów badawczych	K_W05; K_W06; K_W07; K_W11; K_U03; K_U04; K_U06; K_K04; K_K06
MHA_05	Zna współczesne problemy badawcze archeologii w odniesieniu do zmiany i ciągłości społecznej i kulturowej w ujęciu archeologii (w tym problematyki centrum/periferium oraz koncepcji <i>world system</i>)	K_W02; K_W05; K_W07; K_U02; K_U04; K_U05; K_U07
MHA_06	Orientuje się w zakresie zagadnień tożsamości oraz roli archeologii w jej ujmowaniu i konstruowaniu	K_W02; K_W05; K_W06; K_W07; K_U02; K_U04; K_U05; K_U07
MHA_07	Zna i podejmuje współczesne dyskusje dotyczące zagadnień m.in. etniczności, statusu społecznego, archeologii dzieciństwa	K_W02; K_W05; K_W07; K_W11 K_U02; K_U03; K_U04; K_U06; K_U08; K_U09; K_U10; K_K04; K_K06
MHA_08	Jest zaznajomiony z problematyką dotyczącą roli pamięci w przekazie kulturowym i jej rozumieniu we współczesnej archeologii, a także zagadnieniami sprawczości (<i>agency</i>) i władzy w archeologii	K_W02; K_W05; K_W06; K_W07; K_U02; K_U03; K_U04; K_U05; K_U07
MHA_09	Potrafi w praktyczny sposób zastosować wiedzę na temat poszczególnych zagadnień	K_W10; K_W12; K_U01; K_U02; K_U04; K_U06; K_U08; K_U10
MHA_10	Potrafi systematycznie omówić podstawowe procedury interpretacji i wnioskowania w archeologii	K_W02; K_W05; K_W11; K_U02; K_U03; K_U04; K_U06; K_U08; K_U09; K_U10; K_U11; K_K06
MHA_11	Zna różne ujęcia źródeł archeologicznych i ich możliwości poznawcze	K_W02; K_W03; K-W07; K_U01; K_U11

MHA_12	Zna i rozumie zasady ustalania korpusu źródeł pod kątem problematyki badawczej istotnej dla archeologii	K_W08; K_W10; K_W11; K_U01; K_U03; K_U04; K_U05; K_U07; K_U11; K_K03
MHA_13	Potrafi w sposób praktyczny zbudować podstawy źródłowe dla realizowanych przez siebie prac naukowych	K_W08; K_W10; K_U01; K_U02; K_U03; K_U05; K_U07; K_U09; K_U11; K_K03

4. Treści kształcenia

Nazwa modułu kształcenia: Metodologia i historia archeologii		
Symbol treści kształcenia	Opis treści kształcenia	Odniesienie do efektów kształcenia modułu
TK_01	Przedstawienie i zdefiniowanie oraz krytyczna refleksja nad terminologią i pojęciami we współczesnej archeologii: wspólnota archeologiczna, wspólnota komunikatywna itd.	MHA_01 MHA_02 MHA_03
TK- 02	Analiza i interpretacja problematyki zmiany i ciągłości społecznej i kulturowej w ujęciu archeologii, problematyka centrum/peryferium oraz koncepcja <i>world system</i>	MHA_01 MHA_02 MHA_05
TK_03	Tożsamość w perspektywie archeologii: refleksja metodologiczna oraz praktyczne aplikacje w interpretacjach archeologicznych (etniczność, status społeczny, archeologia ciała, archeologia dzieciństwa)	MHA_01 MHA_02 MHA_06 MHA_07
TK_04	Problematyka pamięci w przekazie kulturowym i jej rozumieniu we współczesnej archeologii, zagadnienie <i>agency</i> i władzy w archeologii	MHA_01 MHA_03 MHA_08
TK_05	Praktyczne zastosowania wiedzy na temat poszczególnych zagadnień	MHA_03 MHA_04 MHA_09 MHA_13
TK_06	Podstawowe procedury interpretacji i wnioskowania w archeologii	MHA_02 MHA_10

TK_07	Różne ujęcia źródeł archeologicznych i ich możliwości poznawcze	MHA_11
TK_08	Zasady ustalania korpusu źródeł pod kątem problematyki badawczej istotnej dla archeologii	MHA_12
TK_09	Praktyczne zbudowanie podstawy źródłowej dla prac realizowanych przez studentów	MHA_13

5. Zalecana literatura

1. Ankersmit F. 1997. Modernistyczna prawda, postmodernistyczne przedstawienie, postmodernistyczne doświadczenie, (w:) *Historia: o jeden świat za daleko?*, red. E. Domańska, Poznań, s. 19-36.
2. Bahn P, Renfrew C. 2002, *Archeologia, Teorie, metody, praktyka*, Warszawa.
3. Barański J. 2007. *Świat rzeczy. Zarys antropologiczny*, Kraków.
Rzeczy i ludzie. Humanistyka wobec materialności, red. J. Kowalewski, W. Piasek, M. Śliwa, Olsztyn, s. 261-298.
4. Braudel F. 1992. *Struktury codzienności: możliwe i niemożliwe*, Warszawa.
5. Bugaj E. 2004. Badania archeologiczne a obrazowanie wizualne przeszłości, (w:) *Archeologia – kultura – ideologie*, red. B. Gediga, W. Piotrowski, Biskupin-Wrocław, s. 253-263.
6. Dant T. 2007. *Kultura materialna w rzeczywistości społecznej*, Kraków.
7. Domańska E. 2006 a. *Historie niekonwencjonalne*, Poznań.
8. Diaz-Andreu, M. Lucy, S. 2005 (red.) *Archaeology of Identity: Approaches to Gender, Age, Status, Ethnicity and Religion*, Routledge.
9. Foucault M. 2006. *Słowa i rzeczy. Archeologia nauk humanistycznych*, Gdańsk.
10. Gardin J.C. 1979. *Une Archéologie théorique*, Paris.
11. Giddens A. 2003. *Stanowienie społeczeństwa: zarys teorii strukturacji*, Warszawa.
12. Heidegger M. 1994. *Bycie i czas*, Warszawa.; 2003. *Technika i zwrot*, Warszawa.
13. Hodder I. (red.) 2001. *Archaeological Theory Today*, Cambridge.
14. Insoll T. (red.) 2003. *The Archaeology of identity. A reader*, London. Routledge.
15. Jones A. 2001. *Archaeological theory and scientific practice*, Cambridge.
16. Kardulias N., Hall T. 2008. *Archaeology and World-Systems Analysis*, *World Archaeology* 40(4): 572-583.
17. Kopytoff I. 2004. Kulturowa biografia rzeczy: utowarowienie jako proces, (w :) *Badanie kultury. Elementy teorii antropologicznej. Kontynuacje*, red. M. Kempny, E Nowicka, Warszawa, s. 249-274.
18. Kristiansen K. 1993. *The strength of the past and its great might: an essay on the use of the past*, "Journal of European Archaeology" 1, s. 3-32.
19. Latour B. 2005. *Reassembling the social: an introduction to Actor-Network-Theory*, Oxford.
20. Mamzer H. 1999. Problem etniczny w archeologii, *Slavia Antiqua* t. 40, s. 161-200.

21. Mauss M. 1973. Szkic o darze. Forma i podstawa wymiany w społeczeństwach archaicznych, (w:) tegoż. *Socjologia i antropologia*, Warszawa, s. 489-532.
22. Nobis A., Zmiana kulturowa: między historią a ewolucją, Wrocław 2006.
23. Pałubicka A. 2006. *Myślenie w perspektywie poręczności a pojęciowa konstrukcja świata*, Bydgoszcz.
24. Renfrew C. 2001. From social to cognitive archaeology, *Journal of Social Archaeology* 1(1): 13-34
25. Rowlands M. 1993. The role of memory in the transmission of culture, *World Archaeology* 25: 141-151.
26. Schiffer M.B. 1999. *The material life of human beings. Artifacts, behavior and communication*, London.
27. Shanks M. 1992. *Experiencing the past: on the character of archaeology*, London, New York.
28. Sofaer-Derevenski J. 2000. (red.) *Children and material culture*. Routledge.
29. Sorensen M.L.S. 2000. *Gender archaeology*. Cambridge.
30. Tabaczyński, S. 1987. *Archeologia średniowieczna. Problemy, źródła, metody, cele badawcze*. Warszawa.
31. Thomas J. (red.) 2000. *Interpretive Archaeology. A reader*, London.

6. Informacja o przewidywanej możliwości wykorzystania b-learningu

Konsultacje przez media elektroniczne

7. Informacja o tym, gdzie można zapoznać się z materiałami do zajęć, instrukcjami do laboratorium, itp.

Biblioteka Instytutu Prahistorii UAM, Biblioteka Główna UAM i Strona domowa Instytutu Prahistorii UAM (<http://archo.amu.edu.pl/edukacja.htm>)

III. Informacje dodatkowe

1. Odniesienie efektów kształcenia i treści kształcenia do sposobów prowadzenia zajęć i metod oceniania

Nazwa modułu (przedmiotu): Metodologia i historia archeologii			
Symbol efektu kształcenia dla modułu	Symbol treści kształcenia realizowanych w trakcie zajęć	Sposoby prowadzenia zajęć umożliwiające osiągnięcie założonych efektów kształcenia	Metody oceniania stopnia osiągnięcia założonego efektu kształcenia
MHA_01	TK_01, TK_02, TK_03, TK_04	wykład	P- egzamin pisemny
MHA_02	TK_01, TK_02, TK_03, TK_06	wykład	P- egzamin

			pisemny
MHA_03	TK_01, TK_04, TK_05	wykład	P- egzamin pisemny
MHA_04	TK_05	wykład	P- egzamin pisemny
MHA_05	TK_02	konwersatorium	P - kolokwium
MHA_06	TK_03	konwersatorium	P - kolokwium
MHA_07	TK_03	konwersatorium	P - kolokwium
MHA_08	TK_04	konwersatorium	P - kolokwium
MHA_09	TK_05	konwersatorium	P - kolokwium
MHA_10	TK_06	konwersatorium	F - udział z zajęciami P - pisemna praca końcowa
MHA_11	TK_07	konwersatorium	F - udział z zajęciami P - pisemna praca końcowa
MHA_12	TK_08	konwersatorium	F - udział z zajęciami P - pisemna praca końcowa
MHA_13	TK_05	konwersatorium	F - udział z zajęciami P - pisemna praca końcowa

2. Kryteria oceniania

5,0 – znakomita wiedza, umiejętności i kompetencje personalne i społeczne

4,5 – bardzo dobra wiedza, umiejętności i kompetencje personalne i społeczne

4,0 – dobra wiedza, umiejętności i kompetencje personalne i społeczne

3,5 – zadawalająca wiedza, umiejętności i kompetencje personalne i społeczne,
ale ze znacznymi niedociągnięciami

3,0 – zadawalająca wiedza, umiejętności i kompetencje personalne i społeczne,
ale z licznymi błędami

2,0 – niezadawalająca wiedza, umiejętności i kompetencje personalne i społeczne

3. Przewidywane obciążenie pracą studenta (punkty ECTS)

Nazwa modułu (przedmiotu): Metodologia i historia archeologii	
Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny zajęć (wg planu studiów) z nauczycielem	90
Praca własna studenta 1	30
Praca własna studenta 2	30
SUMA GODZIN	150
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS DLA MODUŁU (PRZEDMIOTU)	9